

BALOGH ISTVÁN

AZ ÁLTALÁNOS HONVÉDELEM ÉS A MŰVELŐDÉS

I.

A védelem megszervezésének és a háború viselésének módját egy társadalomban elsősorban a történelmi-társadalmi keretek szabják meg. Erre természetesen rengeteg különféle alkotóelem is hat, s közülük minden bizonnyal a két legjelentősebb a termelőerők fejlettsége és a társadalmi viszonyok természete.

Ha külön-külön figyeljük meg a világ országainak katonai (védelmi) berendezettségét, könnyen megállapítható, és szakértőnek sem kell lenni, hogy nagy különbségek észlelhetők. A különbségek a társadalmi berendezettségek különbözősége miatt jöttek létre, hisz minden társadalom igyekszik a maga képére formálni a fegyveres erejét is.

A JSZSZK öngazgatású szocialista társadalma is kiépítette a maga védelmi rendszerét — megteremtette az általános honvédelmi rendszert.

Mi is ez?

Olyan rendszerről van szó, amely együtt jött létre és együtt fejlődik tovább az öngazgatási szocialista viszonyokkal. Ebben a rendszerben a munkásosztály valóban meg tudja valósítani a teljes felszabadulását. A JSZSZK általános honvédelmét, a felkészülést és a vezetés elméletét és gyakorlatát is társadalmi-politikai, valamint katonai és műszaki téren is az öngazgatási-társadalmi viszonyok szabják meg.

Az általános honvédelem a polgárok jogán és kötelezettségén alapul. Az ország függetlenségének a megvédése képezi az összes öngazgatási jogok megvalósításának az előfeltételét. Olyan helyzetről van tehát szó, amikor az államapparátus nem monopolizálja a társadalom katonai megszervezését. Szocialista öngazgatású társadalmunkra jellemző, hogy a védelem problémájával az állami szervek mellett foglalkozik minden öngazgatási szerv is, elsősorban a társadalmi-politikai közösségek — a helyi közösségektől a szövetségi szervekig.

A fentiekből szinte magától értetődik, hogy a JKSZ egyik fontos feladatának tartja a honvédelmi rendszer megszervezését és fejlesztését. A JKSZ X. kongresszusának anyagában olvashatjuk a következőket:

„Jugoszlávia és az alkotmányban lefektetett rendszer megvédése a munkásosztály, a dolgozó nép és a polgárok, köztársaságainak és tartományainak népeinek és nemzetiségeinek közös érdeke.”

Ebből adódik az a meghatározás, hogy mindannyiunk tehát Jugoszlávia egész társadalmának egyik legfontosabb célja és érdeke az ország megvédése. Ezzel az állásponttal határozottan lefektettük társadalmunknak az általános honvédelemhez való viszonyát.

II.

A JKSZ X. kongresszusának határozatai, az alkotmány és a társult munkáról szóló törvény is nagy lehetőséget teremtett művelődési életünk öngazgatói átalakulására. Megteremtődtek a feltételek a közműve-

lődés, a művelődési intézmények és a társult munka szoros együttműködésére. Művelődésünk társadalmi-politikai és társadalmi-gazdasági rendszerünkkel fejlődik együtt, így ki kell hogy vegye részét a társadalom továbbfejlesztéséből is.

A JK SZ XI. kongresszusának határozataiban, amikor az általános honvédelemről van szó, egyebek között igen jelentős helyet kapott a népfelszabadító háború és forradalmunk hagyományainak ápolása is. Ezen a téren a legnagyobb szerep a művelődésben dolgozókra, a művelődési intézményekre — kultúránkra hárul. A kultúra csak szocialista társadalmunkban lett befolyással a forradalmárok-harcosok erkölcsi-harci meggyőződésére, azért, mert a forradalmi harc és a művelődés osztályszerepének célja azonos. Szocialista forradalmunk nemcsak szociális, politikai és gazdasági, hanem hulturális forradalom is volt. Szocialista átalakulásunkban és fejlődésünkben a művelődés helye különleges; nagy szerepe van a szocialista öngazgatású társadalmunk védelmi rendszerének kiépítésében is.

Abból a tényből indulunk ki, hogy hazánk munkásosztálya az alapvető szociális hordozója és vezető társadalmi ereje szocialista átalakulásunknak. Öngazgatói alapjainkat, termelési és társadalmi viszonyainkat formálja a maga képére dolgozó népünk — így formálódnak a művelődési viszonyaink és honvédelmi rendszerünk is.

Régen messze vagyunk már azoktól a viszonyoktól, amikor munkásosztályunknak kiosztották a kultúrát, előírták a honvédelmet. Az öngazgatói demokratikus viszonyok más helyzetet teremtettek. A munkásosztály olyan társadalmi helyzetet biztosított magának, amelyről megláthatta, hogy a művelődés egészének birásával építheti és fejlesztheti tovább történelmi küldetését.

Munkásosztályunknak ezzel a helyzetével a művelődés külön dinamikát kapott. A társult munkában történő alkotó tevékenység lett az elsődleges erő, amely megszabja a művelődés további fejlődését.

A JK SZ X. kongresszusa többek között leszögezi ezt is:

„A szocialista öngazgatói rendszer megköveteli és lehetőséget is ad arra, hogy a társult termelők és a polgárok úgy szervezzék meg a társadalom védelmi erőit, mint sajátjaikat, amelyek — az emberi és anyagi lehetőségek, erők és eszközök — biztosítják szocialista közösségünk függetlenségét és integritását. Mert a fegyveres népet nem lehet legyőzni.”

A történelem folyamán soha eddig ezt így nem lehetett kimondani és megvalósítani. Egyszerűen azért, mert a szellemi (művelődési) életet mindig azok szabták meg, akik igyekeztek azt a tömegektől elidegeníteni. Ezért tud ma nálunk nagy hatással lenni a művelődés, mert fontos ember- és tömegformáló, társadalomépítő szerepe van.

Honvédelmi rendszerünk egyik alapvető pillére hát a művelődés.

Az emberformáló szerep, amelyet az iskolák, színházak, mozik, a sajtó, a könyvkiadók kaptak, nagyon fontos tehát, olyan feladat a társadalom továbbfejlesztésében és honvédelmi rendszerünk kiépítésében és megszilárdításában, amely nélkül nem léphetünk előbbre.